

PSYKISK HELSE VED MELAS SYNDROME

Johanne Bjørnstad Tonga
Psykolog
Frambu

The background is a solid black field filled with numerous overlapping, wavy, and looping lines in various shades of blue and teal. These lines create a sense of movement and complexity. In the upper right quadrant, there is a bright, glowing green circle with a soft, radial gradient, which serves as a focal point. Centered over this circle and the surrounding lines is the text "Hvordan er det å leve med kronisk sykdom?".

Hvordan er det å leve
med kronisk sykdom?

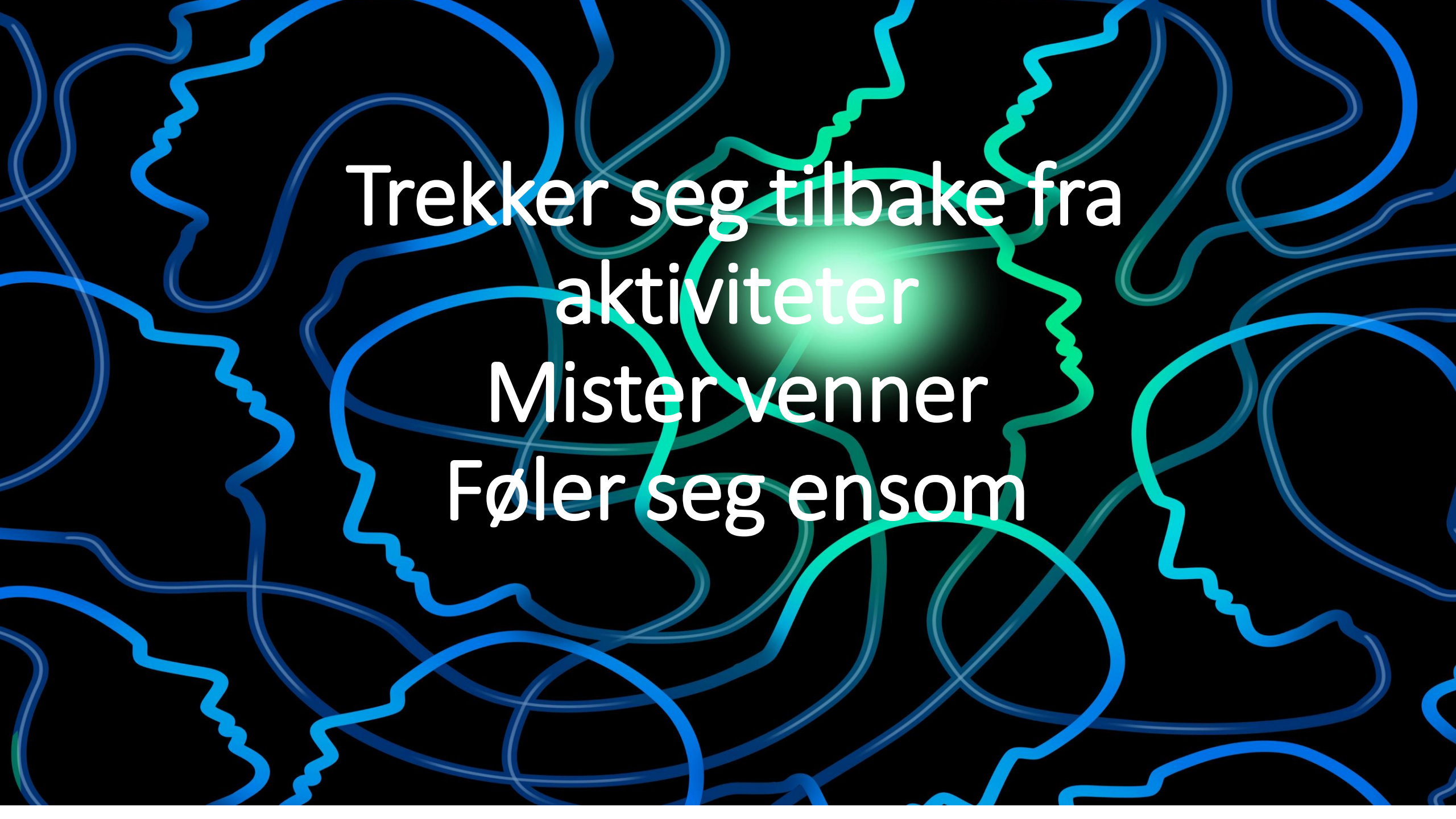
The background is a solid black field filled with numerous overlapping, wavy, and somewhat circular lines in various shades of blue and teal. These lines create a sense of movement and complexity. In the upper right quadrant, there is a bright, glowing green circle with a soft, radial gradient, giving it a three-dimensional, ethereal appearance. The text is centered horizontally and vertically, overlaid on the black background and partially intersected by the wavy lines.

Trekker seg tilbake fra
aktiviteter

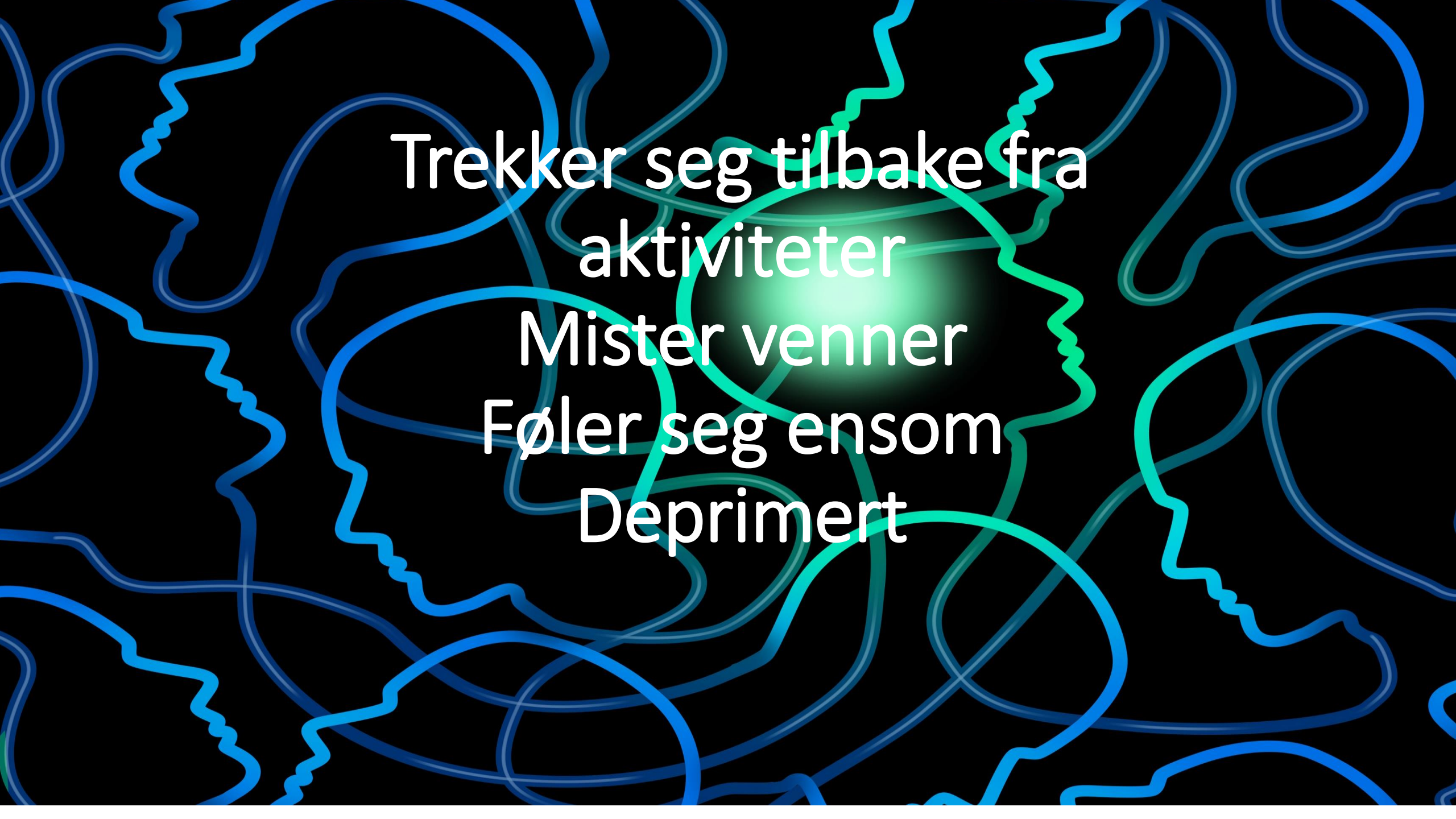

Trekker seg tilbake fra
aktiviteter
Mister venner

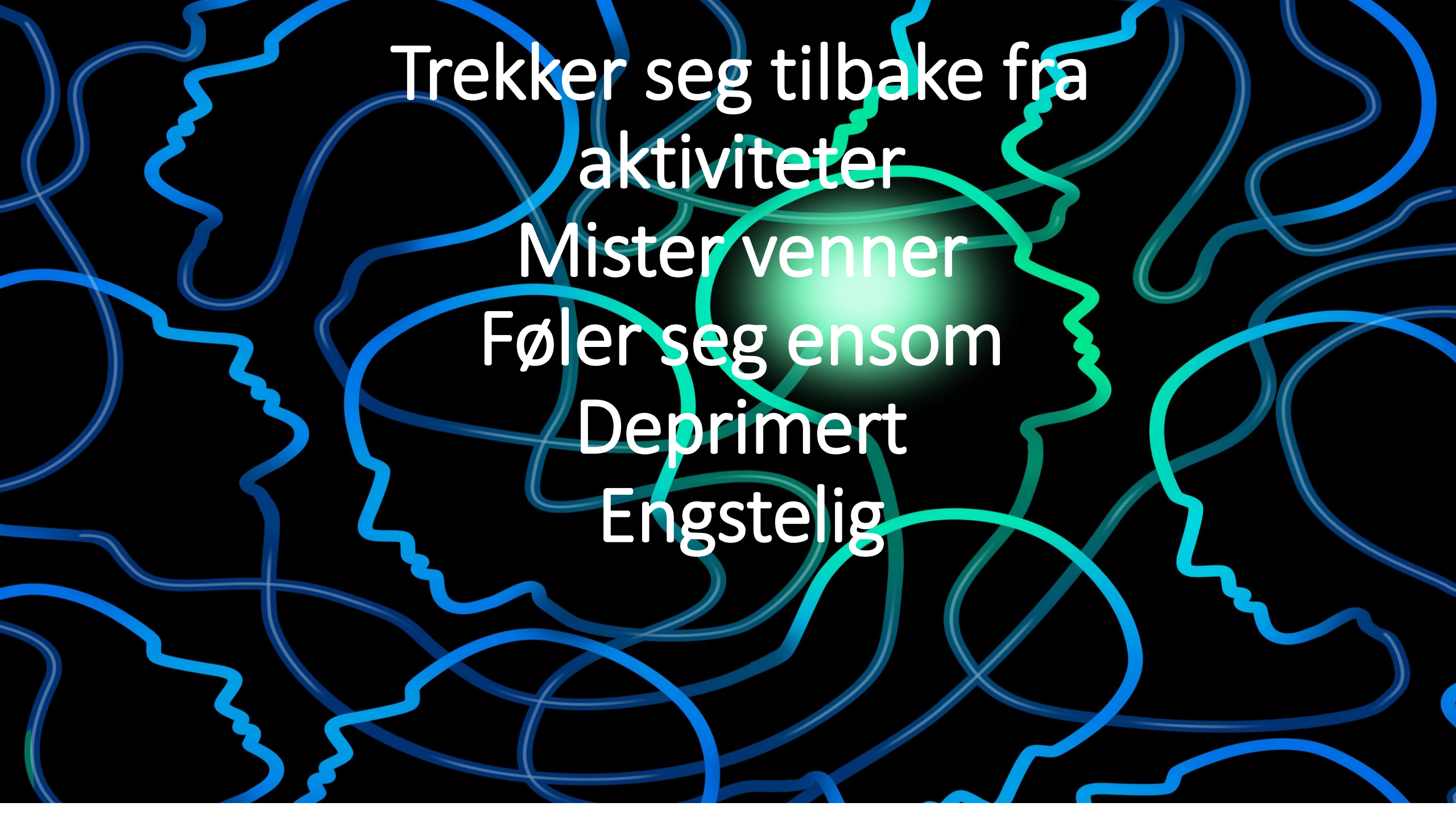

Trekker seg tilbake fra
aktiviteter
Mister venner
Føler seg ensom

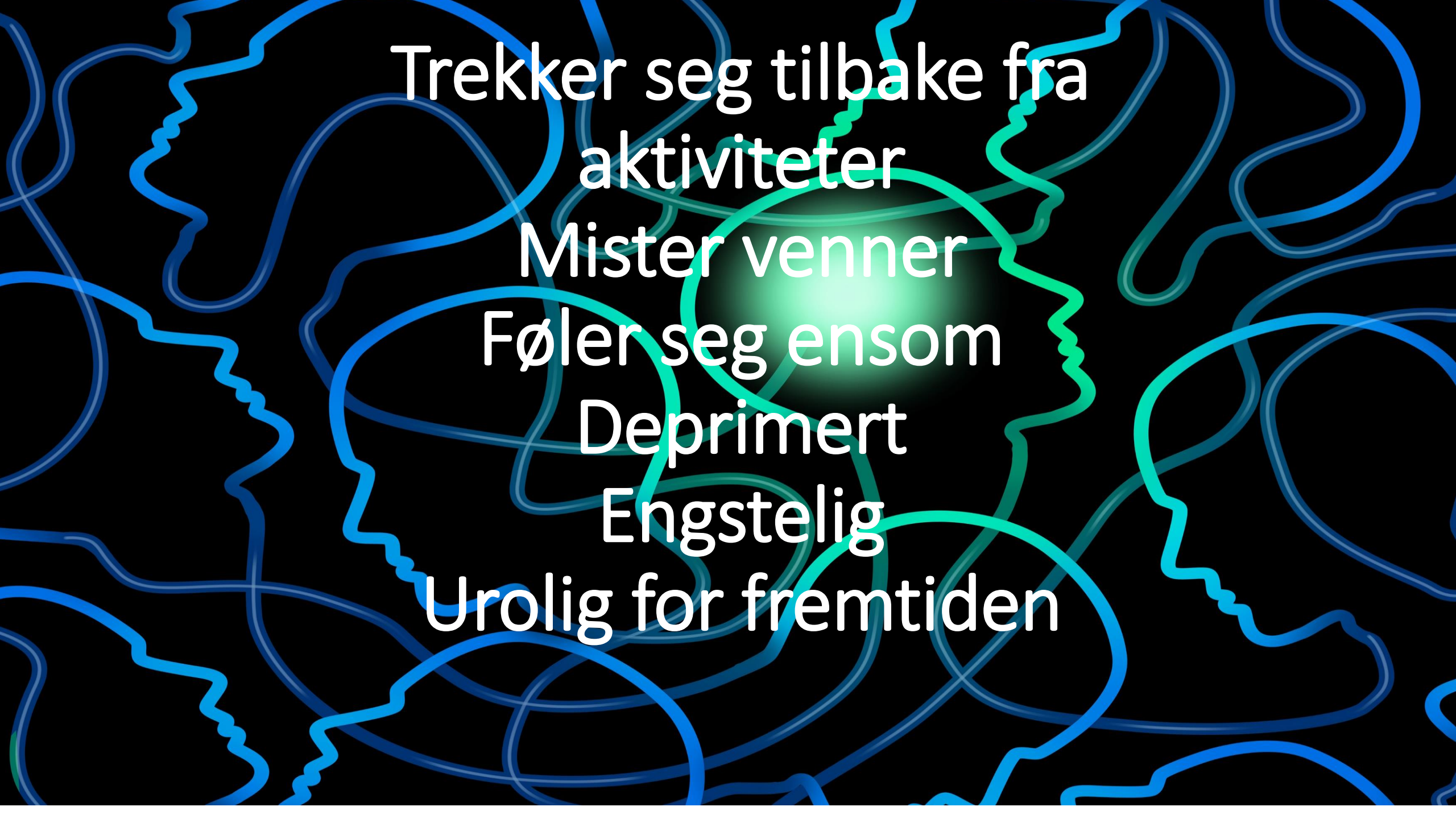

Trekker seg tilbake fra
aktiviteter
Mister venner
Føler seg ensom
Deprimert

The background of the image is black, filled with numerous overlapping, wavy, and scribbled lines in shades of blue and teal. These lines create a sense of movement and complexity. In the center of the image, there is a bright, glowing green circle that serves as a focal point for the text.

Trekker seg tilbake fra
aktiviteter
Mister venner
Føler seg ensom
Deprimert
Engstelig

Trekker seg tilbake fra
aktiviteter

Mister venner

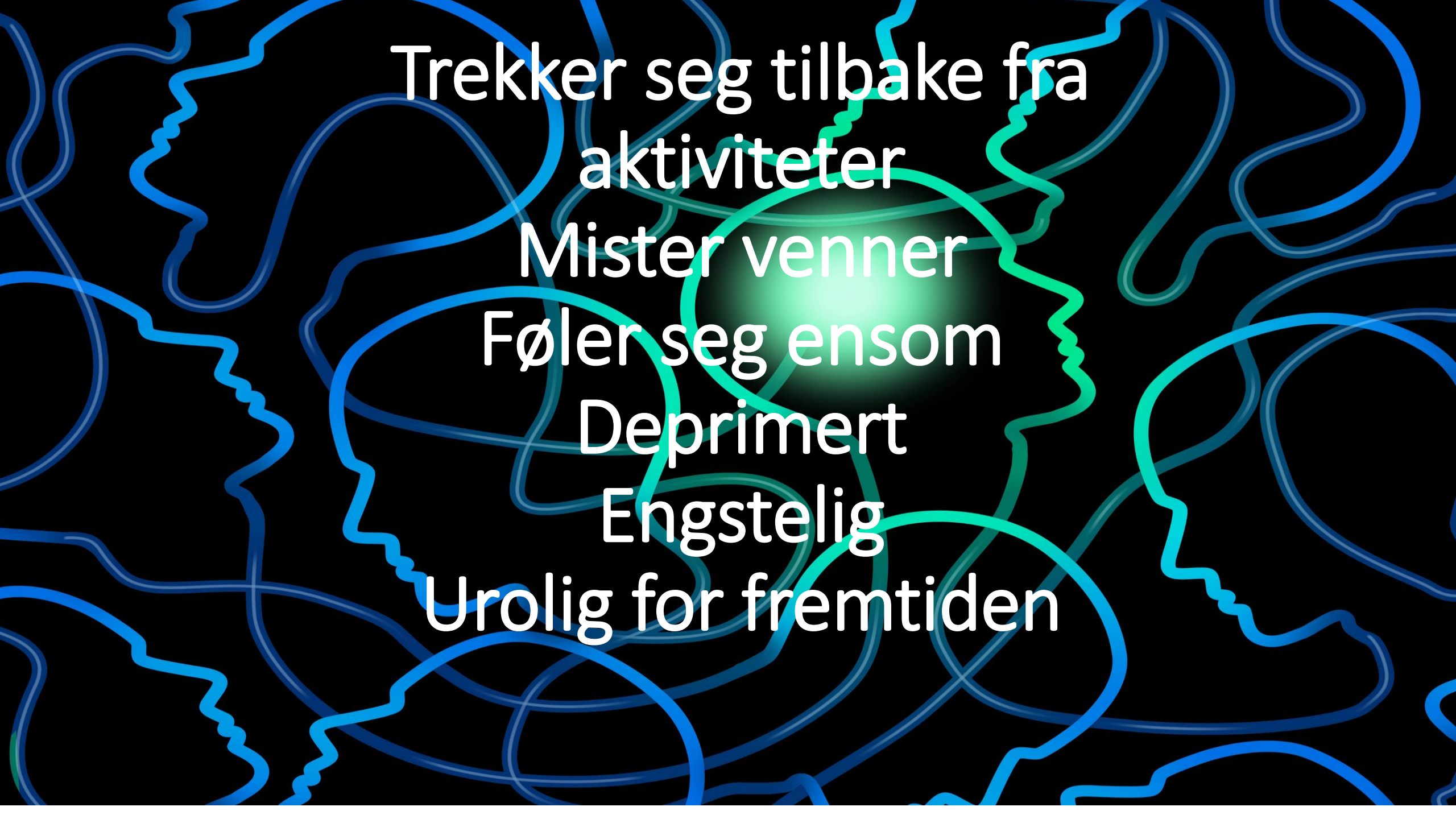
Føler seg ensom

Deprimert

Engstelig

Urolig for fremtiden

Trekker seg tilbake fra
aktiviteter

Mister venner

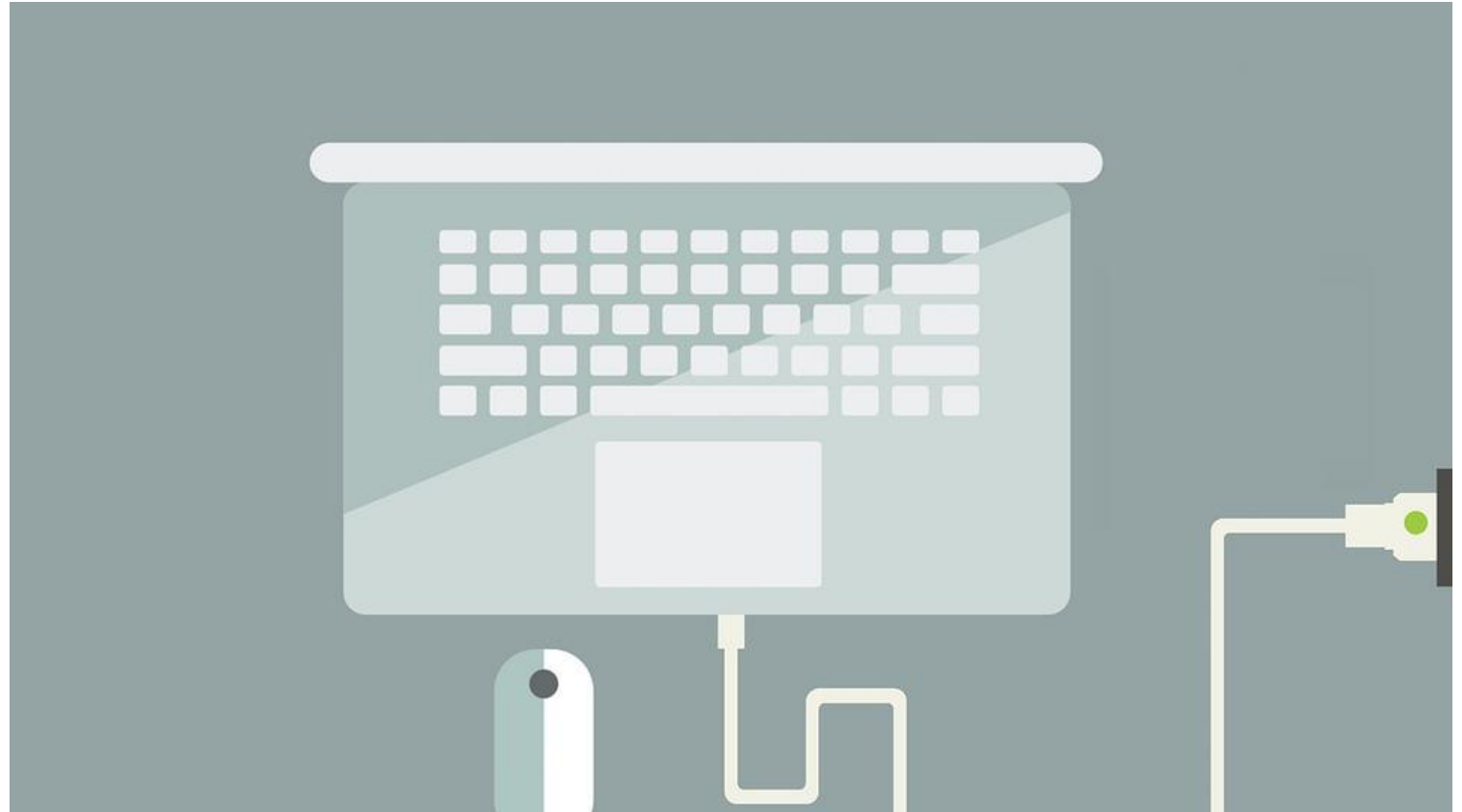
Føler seg ensom

Deprimert

Engstelig

Urolig for fremtiden

FATIGUE/
UTMATTELSE

- Et samspill mellom biologiske, psykologiske og sosiale faktorer
  1. Biologiske faktorer – sykdomsprosesser i kroppen
  2. Psykologiske faktorer – sammenhenger mellom tanker, følelser og handlinger
  3. Sosiale faktorer – livet og omgivelsene

(Berge, Dehli & Fjerstad 2014)

Hvordan leve me
kronisk sykdom?

Livet handler ikke om hva man møter, men hvordan man møter det

Øke livskvaliteten

- Tro på egen mestring
- Regelmessige rutiner
- Prioritering og balanse i hverdagens gjøremål
- Positiv selv-prat

(Berge, Dehli & Fjerstad 2014)

Hva er tro på
egen
mestring?

Tro på at man har det som skal til
for å mestre oppgaver og nå mål.

Motivasjon og ferdigheter er ikke
nok til å klare å gjennomføre en
vanskelig oppgave. **Du må tro at
du klarer det.**

Hvorfor tro på egen mestring er viktig?

Forebygge mot depresjon

Personer med kroniske sykdommer: Lav tro på egen mestring = større grad av depresjon

Pårørende: Lav tro på egen mestring = lav livskvalitet

Hvordan tankene om
mestring kan påvirke

Hvordan tankene om mestring kan påvirke

- Tanker er bare tanker

Følelser

- Tanker er bare tanker

Tanker

Følelser

- Tanker er bare tanker

Tanker

(Jeg er bare til bry)

(Jeg kan ikke det samme som før)

Følelser

(Nedfor, lei seg)

Hvordan tankene om mestring kan påvirke

Negative tanker

- Jeg vet ikke hvordan jeg skal gripe det an /jeg vet ikke hvordan jeg skal starte
- Jeg klarer det ikke lenger

Hvordan tankene om mestring kan påvirke

Negative tanker

- Jeg vet ikke hvordan jeg skal gripe det an /jeg vet ikke hvordan jeg skal starte
- Jeg klarer det ikke lenger

Tro på egen mestring

- Det er bedre å forsøke og finne ut av hvordan jeg klarer meg enn å ikke gjøre noe
- Jeg kan prøve å dele oppgaven inn i mindre oppgaver

Hvordan tankene om mestring kan påvirke

Negative tanker

- Jeg orker ikke, jeg er sliten
- Jeg gjør det heller i morgen
- Jeg har ikke lyst

Hvordan tankene om mestring kan påvirke

Negative tanker

- Jeg orker ikke, jeg er sliten
- Jeg gjør det heller i morgen
- Jeg har ikke lyst

Tro på egen mestring

- Det er riktignok at jeg ikke orker nå, men hvis jeg kommer i gang, så blir humøret bedre
- Jeg begynner med en aktivitet av gangen og vil kjenne på mestringsfølelsen

Hvordan tankene om mestring kan påvirke

Negative tanker

- Det er for vanskelig

Hvordan tankene om mestring kan påvirke

Negative tanker

- Det er for vanskelig

Tro på egen mestring

- Hvis jeg tilpasser, så kan det være jeg får det til
- Jeg tar med meg handlelisten min, så går det lettere
- Jeg må bare prøve

Nyttige strategier for å øke tro på egen mestring

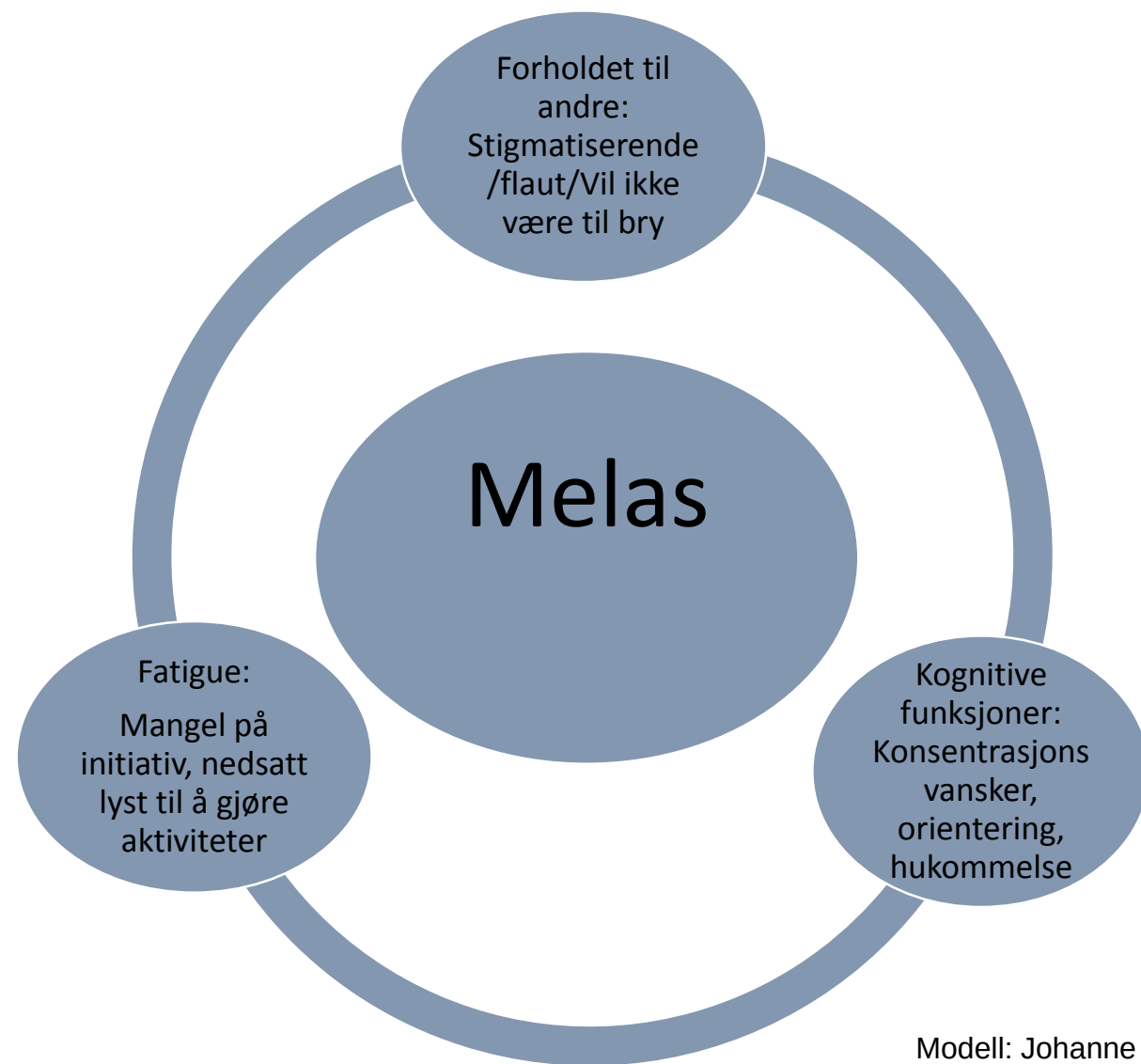

Mestringsstrategi: Regelmessige aktiviteter

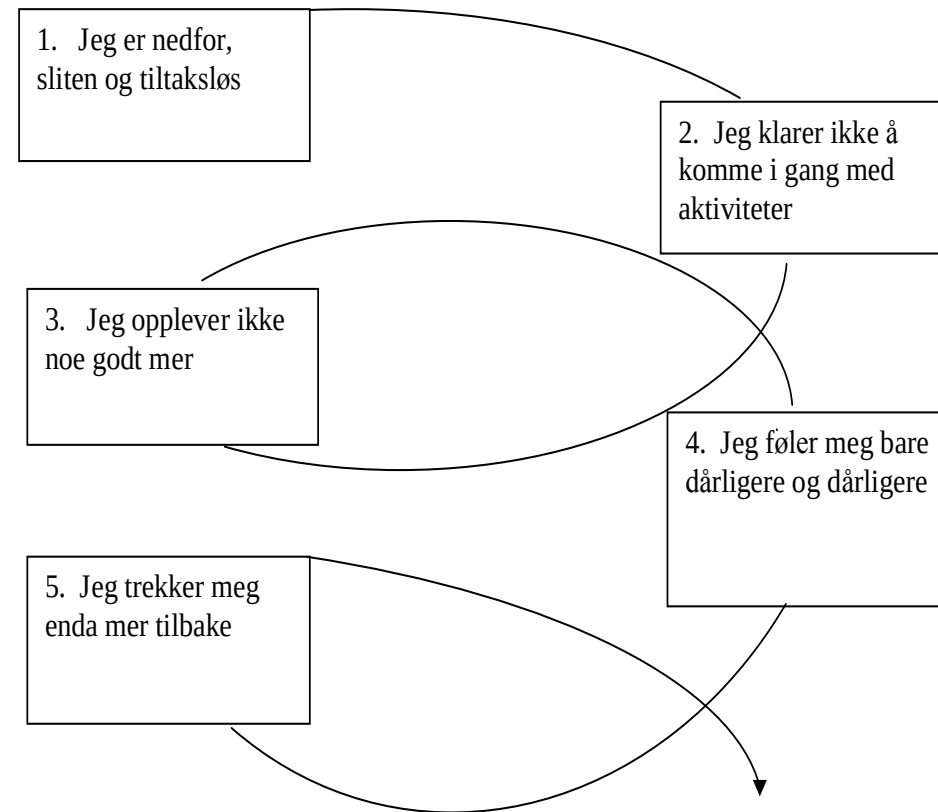
-
-
- Jeg skal føle meg bra for å gjøre en aktivitet
  - Jeg skal gjøre en aktivitet for å føle meg bra

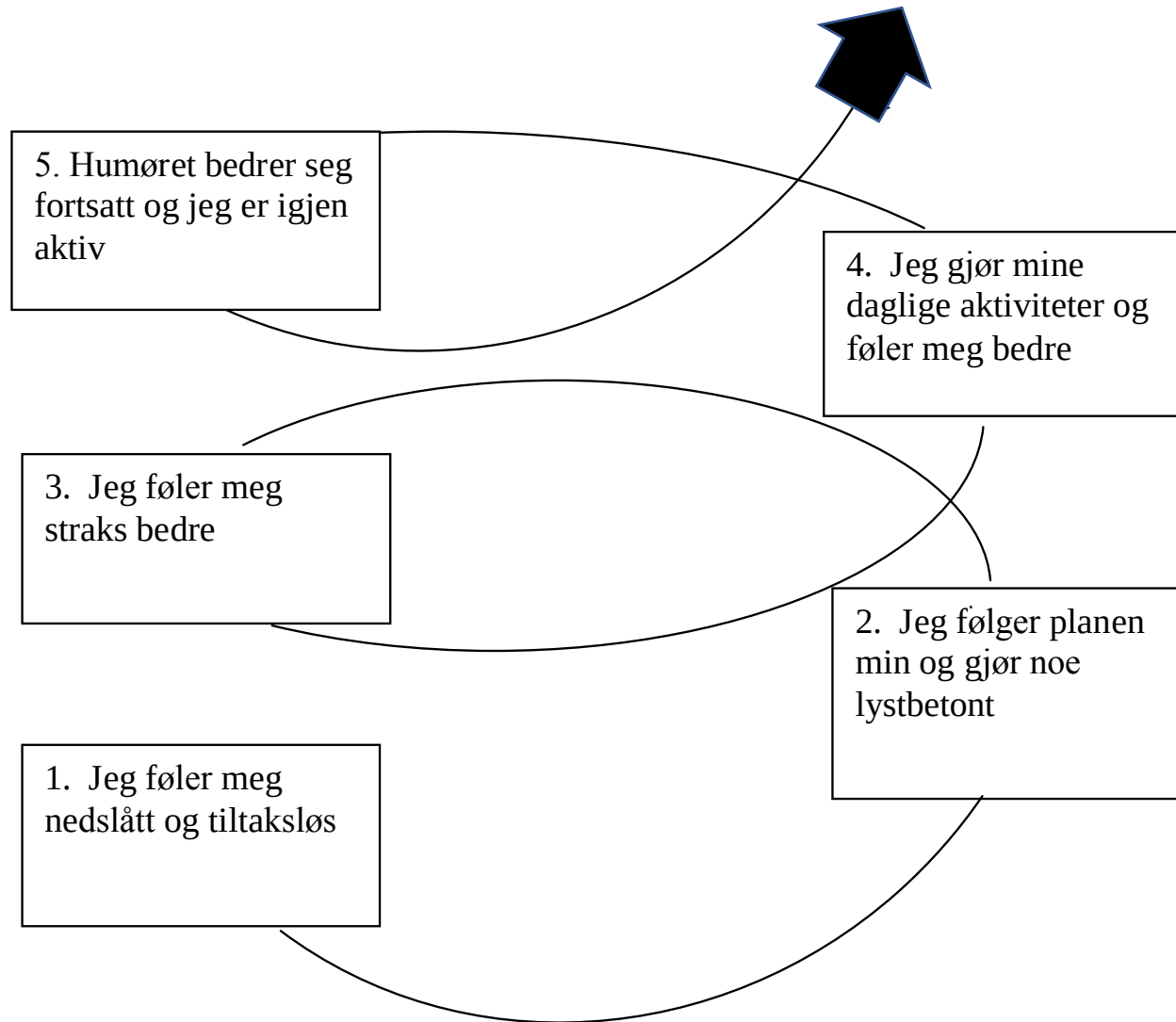

Modell: Johanne Tonga

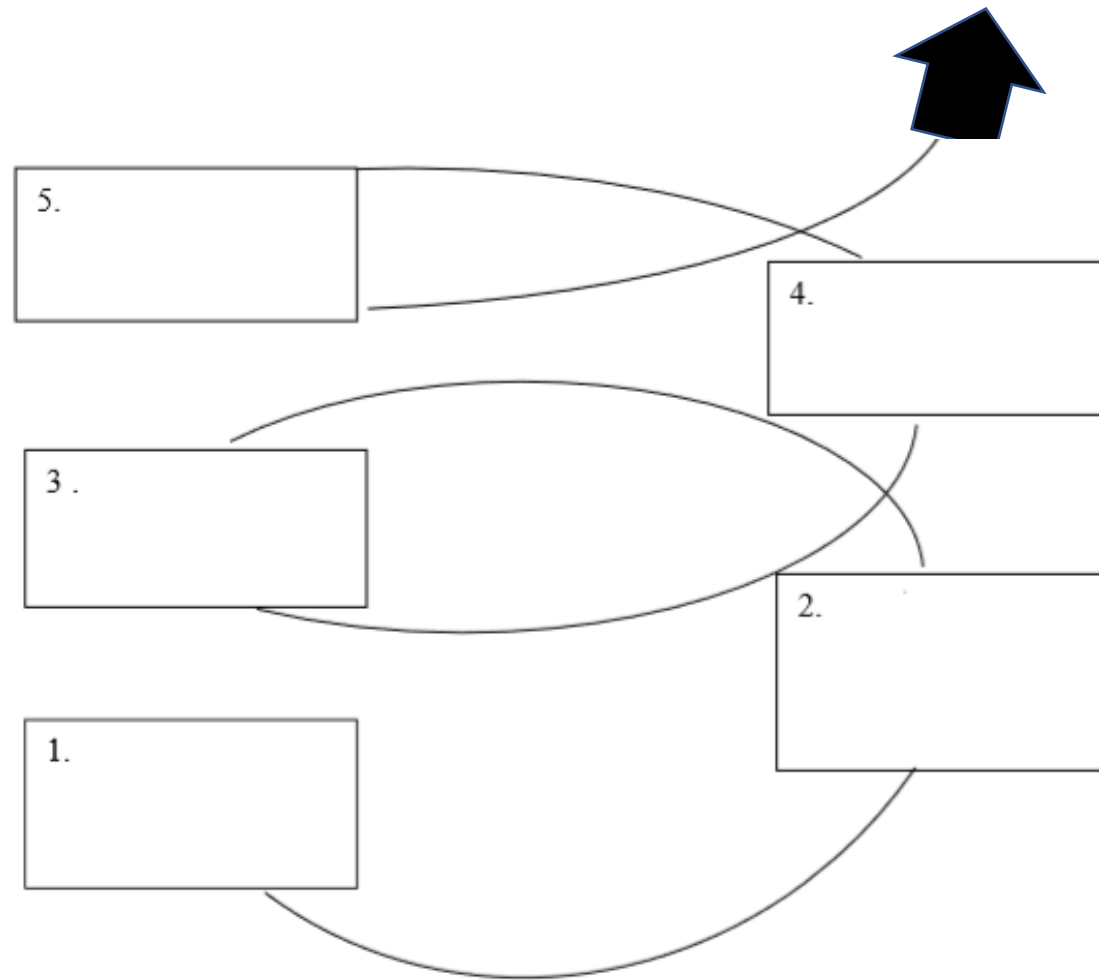
Nedadagående spiral

Positiv spiral

Positiv spiral

Regelmessige rutiner

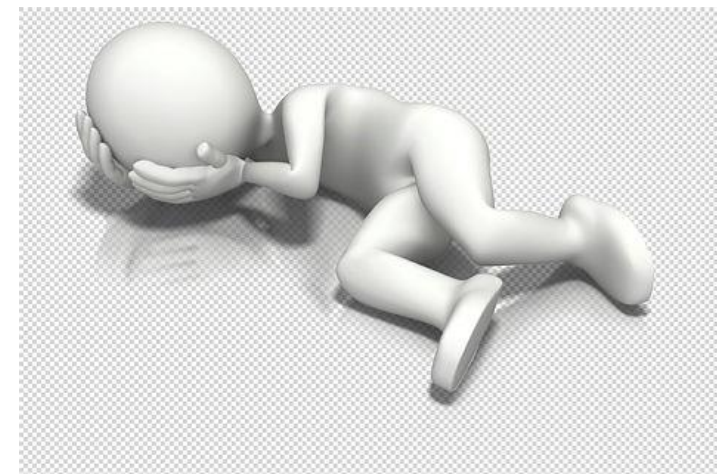

- Ha en fast plan
- Gjør det lettere å komme i gang

Regelmessige rutiner

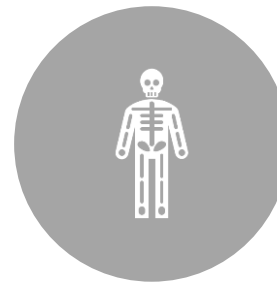
- Passe blanding av lystbetonte aktiviteter og pliktaktiviteter
- Passe blanding av hvile og aktivitet
- Passe blanding av sosiale aktiviteter og alenetid
- Ta hensyn til dagsformen

Prioritering og balanse

HVA ER VIKTIG FOR **DEG?**

HVA ER VIKTIG FOR
KROPPEN DIN?

HVA KAN **KUTTET NED?**

HVA KAN **TAS VEKK?**

HVA KAN **PUTTES INN?**

HJELPEMIDLER//ANDRES
BIDRAG?

HVA ER VIKTIG FOR
DEG?

HVA ER VIKTIG FOR
KROPPEN DIN?

HVA KAN **KUTTES**
NED?

HVA KAN **TAS VEKK?**

HVA KAN **PUTTES**
INN?

HJELPEMIDLER//ANDR
ES BIDRAG?

Gå inn på [menti.com](https://www.menti.com)

Tast inn koden: 58 20 16

Positiv selv-prat

- Barn lærer av andre
- Vi kan lære oss selv
- Men man må øve på det

Positiv selv-prat

- Legg merke til når du sier noe negativt
- Øv deg på oppmuntrende ord
- Nevn tre ting du har fått til hver dag

Balansert oppmerksomhet

- Forsterkning fra omgivelsene (omsorgsgivere)

«Er du sliten?»

«Nå ser du sliten ut!!»

- La ting komme – og gå

Aksepter og la gå....

Hvordan leve med uforutsigbarhet?

Fokus her og
nå

Akseptere at
vi ikke kan
spå fremtiden

Ta vare på de
gode
stundene

Oppsummering

- Tanker vi har kan påvirke humøret og hvordan man mestrer en oppgave
- Derfor viktig å ha tro på egen mestring og oppmuntrende selvsnakk
- Viktig å benytte strategier som gjør at man fortsatt kan mestre hverdagen selvstendig: vær i aktivitet og gjør aktiviteter som får deg i godt humør

YES
YOU
CAN

SPØRSMÅL?

TAKK for
oppmerksomheten!

**Johanne Bjørnstad
Tonga**

Psykolog

jbt@frambu.no

[64 85 60 00](tel:64856000)

Berge, T., Dehli, L. og Fjerstad, E. (2014) Energityvene. Utmattelse i sykdom og hverdag, Aschehoug

Brusse, E., Brusse-Keizer, M. G., Duivenvoorden, H. J., & van Swieten, J. C. (2011). Fatigue in spinocerebellar ataxia: patient self-assessment of an early and disabling symptom. *Neurology*, 76(11), 953-959.

Chaudhuri, A., & Behan, P. O. (2004). Fatigue in neurological disorders. *The lancet*, 363(9413), 978-988.

da Silva, C. B., Chevis, C. F., D'Abreu, A., Lopes-Cendes, I., & França, M. C. (2013). Fatigue is frequent and multifactorial in Friedreich's ataxia. *Parkinsonism & related disorders*, 19(8), 766-767.

Paulsen, E. K., Friedman, L. S., Myers, L. M., & Lynch, D. R. (2010). Health-related quality of life in children with Friedreich ataxia. *Pediatric neurology*, 42(5), 335-337.

Bilder fra: pixabay.com